Kur'an ve Sahih Sünnetten Kabir Azabının Sebeplerinin Delilleri

[Türkçe — Turkish — تركي]

Muhammed Salih el-Muneccid

Terceme : Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2013 - 1434

IslamHouse.com

أدلة أسباب عذاب القبر من الكتاب والسنة الصحيحة

« باللغة التركية »

محمد صالح المنجد

ترجمة: محمد مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2013 - 1434

IslamHouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Soru:

Sahiplerinin kabirlerde azap görmelerine sebep olan günahlar nelerdir?

Cevap:

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Kabir azabına götüren günahlar, Kur'an ve sahih sünnette belirtilen delillerle sâbittir.Bu günahlardan bazıları şunlardır:

1. **Allah'a ortak koşmak** (şirk) **ve O'nu inkâr etmek** (küfür), **kabir azabının sebeplerindendir.**

Nitekim Allah Teâlâ Firavun âilesi hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿ ٱلنَّارُ يُعۡرَضُونَ عَلَيۡهَا غُدُوّٗا وَعَشِيّٗاۚ وَيَوۡمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ أَدۡخِلُوٓاْ ءَالَ فِرۡعَوۡنَ أَشَدَّ ٱلۡعَذَابِ ٤٦ ﴾[سورة غافر الآية: ٤٦]

"**Onlar** (Firavun âilesi, kabirlerinde azap olunurlar ve hesap gününe kadar) **sabah- akşam ateşe sunulurlar: Kıyâmetin kopacağı gün de** (yaptıkları kötü

amellerine karşılık olarak) **Firavun âilesini en şiddetli azaba sokun!"**[1]

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur:

﴿ ... وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِى غَمَرَٰتِ ٱلْمَوْتِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَاسِطُوٓا۟ أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوٓا۟ أَنفُسَكُمُ ۖ ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ غَيْرَ ٱلْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ ءَايَٰتِهِۦ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾ ﴾ [سورة الأنعام من الآية: ٩٣]

"(Ey Nebi!) **O zâlimleri, ölümün korkunç dehşeti ile boğuşurken,** (canlarını alacak olan) **melekler de ellerini uzatmış bir halde onlara: 'Haydi düştüğünüz şu durumdan kendinizi kurtarın!**[2] **Allah'a karşı gerçek olmayanı söylemenizden** (iftira etmenizden) **dolayı sizler, bugün en alçaltıcı azapla cezâlandırılacaksınız' derlerken onların halini bir görmüş olsaydın."**[3]

Bunun sebebi; kâfir eceli geldiğinde melekler onu, azap, işkenceler, boynuna ateşten halka ve zincirler

---

[1] Ğâfir (Mü'min) Sûresi:46

[2] Âyetin bu kısmına şu anlam da verilebilir: "(Canlarını alacak olan) melekler ellerini uzatmış bir halde onlara: 'Haydi kendinizi elimizden kaçırıp canlarınızı azaptan kurtarın da görelim.Ya da "Rûhlarınızı bedenlerinizden çıkarıp bize teslim edin ki canlarınızı alalım."

[3] En'âm Sûresi: 93

geçirilmek, azgın ateş ve Allah'ın gazabıyla müjdelerler. Ardından kâfirin ruhu bedenine yayılmaya başlar ve bedeninden çıkmamak için direnir. Bunun üzerine melekler, ruhu bedeninden çıkıncaya kadar ona vurmaya başlarlar ve ona şöyle derler:

﴿ ... أَخْرِجُوٓاْ أَنفُسَكُمُۖ ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ غَيْرَ ٱلْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ ءَايَٰتِهِۦ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾ ﴾ [سورة الأنعام من الآية: ٩٣]

"...Haydi rûhlarınızı bedenlerinizden çıkarıp bize teslim edin ki canlarınızı alalım. Allah'a karşı gerçek olmayanı söylemenizden (iftira etmenizden) **dolayı sizler, bugün en alçaltıcı azapla cezâlandırılacaksınız' derlerken onların halini bir görmüş olsaydın."**[1]

Şirkin kabir azabının sebeplerinden birisi olduğuna delâlet eden delillerden birisi de Zeyd b. Sâbit'in -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği hadistir.

Zeyd b.Sâbit -Allah ondan râzı olsun- şöyle demiştir:

---

[1] En'âm Sûresi: 93

((بَيْنَمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَائِطٍ لِبَنِي النَّجَّارِ عَلَى بَغْلَةٍ لَهُ وَنَحْنُ مَعَهُ إِذْ حَادَتْ بِهِ فَكَادَتْ تُلْقِيهِ، وَإِذَا أَقْبُرٌ سِتَّةٌ أَوْ خَمْسَةٌ أَوْ أَرْبَعَةٌ، فَقَالَ: مَنْ يَعْرِفُ أَصْحَابَ هَذِهِ الْأَقْبُرِ؟ فَقَالَ رَجُلٌ: أَنَا، قَالَ: فَمَتَى مَاتَ هَؤُلَاءِ؟ قَالَ: مَاتُوا فِي الْإِشْرَاكِ. فَقَالَ: إِنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ تُبْتَلَى فِي قُبُورِهَا، فَلَوْلَا أَنْ لَا تَدَافَنُوا لَدَعَوْتُ اللهَ أَنْ يُسْمِعَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ الَّذِي أَسْمَعُ مِنْهُ. ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ: تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ. قَالُوا: نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ. فَقَالَ: تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. قَالُوا: نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. قَالَ: تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ. قَالُوا: نَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ. قَالَ: تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ. قَالُوا: نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ.)) [رواه مسلم]

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- kendisine âit bir katırın üzerinde Neccar oğullarına âit bir bahçeden geçerken biz de onunla birlikteydik. Derken katırı yoldan saptı, neredeyse Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'i yere atıyordu. O sırada bir de ne görelim önümüzde altı veya beş veyahut da dört kabir vardı.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Bu kabirlerin sahiplerini kim tanıyor? diye sordu.

Orada bulunanlardan birisi:

-Ben, tanıyorum, dedi.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Bunlar ne zaman öldüler? diye sordu.

Adam:

-Şirk zamanında öldüler, dedi.

Bunun üzerine Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

-Şüphesiz bu ümmet, kabirlerinde imtihan olunacaktır. Şayet (işittiğinizde) **birbirinizi defnetmeyi terk etmenizden endişe etmeseydim, şahsen işittiğim kabir azabını size de işittirmesi için Allah'a duâ ederdim.**

Ardından yüzünü bize dönerek:

-Cehennem azabından Allah'a sığının, buyurdu.

(Sahâbe)**:**

-Cehennem azabından Allah'a sığınırız, dediler.

-Kabir azabından Allah'a sığının, buyurdu.

(Sahâbe)**:**

-Kabir azabından Allah'a sığınırız, dediler.

-Fitnelerin açık ve gizlisinden Allah'a sığının, buyurdu.

(Sahâbe)**:**

-Fitnelerin açık ve kapalı olanından Allah'a sığınırız, dediler.

Deccâl'in fitnesinden Allah'a sığının, buyurdu.

(Sahâbe)**:**

-Deccâl'in fitnesinden Allah'a sığınırız, dediler."[1]

Hadiste geçen:

"**Şirk zamanında öldüler**" sözü, şirkin, kabir azabının sebeplerinden olduğuna bir delildir.

2. Nifâk, kabir azabının sebeplerindendir.

---

[1] Müslim, hadis no: 2867

Münâfıklar, insanlar içerisinde kabir azabına en lâyık kimselerdir. Nasıl olmasınlar ki! Onlar cehennemin en alt tabasında azap göreceklerdir.

Nitekim Allah Teâlâ onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿ وَمِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ ٱلْأَعْرَابِ مُنَٰفِقُونَ ۖ وَمِنْ أَهْلِ ٱلْمَدِينَةِ ۖ مَرَدُوا۟ عَلَى ٱلنِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ ۖ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ ۚ سَنُعَذِّبُهُم مَّرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ ١٠١ ﴾

[سورة التوبة الآية: ١٠١]

"Çevrenizdeki bedevîlerden ve Medine halkından öyle münafıklar vardır ki onlar münâfıklıkta mahâret kazanmışlar (ve bu konuda azgınlaşmışlar)**dır.** (Ey Nebi!) **Sen onları**(n işlerini) **bilemezsin, ama biz pek iyi biliriz. Biz,** onlara (dünyada öldürülmek ve rüsvay olunmak, öldükten sonra da kabir azabıyla olmak üzere) **iki defa azap edeceğiz. Sonra da** (kıyâmet günü) **müthiş bir azaba itileceklerdir."**[1]

Katâde ve Rabî' b. Enes, Allah Teâlâ'nın şu sözünü:

---

[1] Tevbe Sûresi: 101

﴿ ...سَنُعَذِّبُهُم مَّرَّتَيْنِ ... ﴾

"Biz, birisi dünyada, diğeri ise kabir azabı olmak üzere onlara ra iki defa azap edeceğiz" şeklinde tefsir etmişlerdir.

İki meleğin sorgusu ve kabir fitnesi hakkında rivâyet edilen hadisin birçok rivâyetinde münâfık veya şüpheci ismi açıkça belirtilmiştir.

Nitekim Enes b. Mâlik'in -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((اَلْعَبْدُ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ وَتُوُلِّيَ وَذَهَبَ أَصْحَابُهُ حَتَّى إِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نِعَالِهِمْ، أَتَاهُ مَلَكَانِ فَأَقْعَدَاهُ فَيَقُولاَنِ لَهُ: مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَيَقُولُ: أَشْهَدُ أَنَّهُ عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ. فَيُقَالُ: انْظُرْ إِلَى مَقْعَدِكَ مِنَ النَّارِ! أَبْدَلَكَ اللهُ بِهِ مَقْعَدًا مِنَ الْجَنَّةِ. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَيَرَاهُمَا جَمِيعًا، وَأَمَّا الْكَافِرُ أَوِ الْمُنَافِقُ فَيَقُولُ: لاَ أَدْرِي، كُنْتُ أَقُولُ مَا يَقُولُ النَّاسُ. فَيُقَالُ: لاَ دَرَيْتَ وَلاَ تَلَيْتَ. ثُمَّ يُضْرَبُ بِمِطْرَقَةٍ مِنْ حَدِيدٍ ضَرْبَةً بَيْنَ أُذُنَيْهِ فَيَصِيحُ صَيْحَةً يَسْمَعُهَا مَنْ يَلِيهِ إِلاَّ الثَّقَلَيْنِ.)) [رواه البخاري]

"Kul, kabrine konduğunda ve arkadaşları geri dönüp gittiklerinde mutlaka onların ayak seslerini işitir.

İki melek gelip onu oturtur ve ona:

-Şu adam Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- hakkında ne derdin? diye sorarlar.

Mü'min:

-Onun, Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehâdet ederim, diye cevap verir.

Bunun üzerine ona:

-Cehennemdeki yerine bak! Allah, onun yerine sana cennetten bir yerle değiştirdi, denilir.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

-Mü'min, iki makamını birlikte görür.

Kâfir veya münâfık şöyle ise cevap verir:

-Bilmiyorum.Ben, insanların dedikleri gibi diyordum.

Bunun üzerine ona şöyle denilir:

-Ne hak ve doğru olanı bildin, ne de Kur'an'ı okudun. Sonra iki kulağının arasına demir bir balyozla vurulur. Öyle bir feryat koparır ki insanlar ve cinlerin dışında, onlara yakın olan hayvanlar ve melekler bu feryadı işitir."[1]

Esmâ binti Ebî Bekir'in -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste ise, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((مَا مِنْ شَيْءٍ لَمْ أَكُنْ رَأَيْتُهُ إِلاَّ قَدْ رَأَيْتُهُ فِي مَقَامِي هَذَا حَتَّى الْجَنَّةَ وَالنَّارَ، وَإِنَّهُ قَدْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّكُمْ تُفْتَنُونَ فِي الْقُبُورِ قَرِيبًا أَوْ مِثْلَ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ، -لاَ أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ- فَيُؤْتَى أَحَدُكُمْ فَيُقَالُ: مَا عِلْمُكَ بِهَذَا الرَّجُلِ؟ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ أَوْ الْمُوقِنُ -لاَ أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ- فَيَقُولُ: هُوَ مُحَمَّدٌ هُوَ رَسُولُ اللهِ، جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى فَأَجَبْنَا وَأَطَعْنَا -ثَلاَثَ مِرَارٍ- فَيُقَالُ لَهُ: نَمْ قَدْ كُنَّا نَعْلَمُ إِنَّكَ لَتُؤْمِنُ بِهِ، فَنَمْ صَالِحًا. وَأَمَّا الْمُنَافِقُ أَوِ الْمُرْتَابُ -لاَ أَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ قَالَتْ أَسْمَاءُ- فَيَقُولُ: لاَ أَدْرِي، سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَقُلْتُ.)) [رواه البخاري ومسلم]

"Benim şu makamımda görmediğim hiçbir şey yoktur. Hatta cennet ve cehennemi bile gördüm. Andolsun ki sizin, Deccâl'in fitnesine yakın veya

---

[1] Buhârî, hadis no: 1273

benzer bir şekilde kabirlerde imtihan olunacağınız bana vahyedildi. Mü'min veya müslüman -Esmâ'nın, yakın mı yoksa benzer mi dediğini bilmiyorum-. Sizden birinize kabrinde iki melek gelecek ve ona şöyle diyecektir:

-Bu adamı (Muhammed'i) **nasıl bilirsin?**

Mü'min veya yakînen inanan kimseye gelince, -Esmâ'nın, mü'min mi yoksa yakînen inanan kimse mi dediğini bilmiyorum-. o şöyle diyecektir:

-Üç defa- Muhammed, Allah'ın elçisidir. O, bize mucizeler ve hidâyet getirdi, biz de onun dâvetini kabul edip ona itaat ettik.

Bunun üzerine ona şöyle denilir:

-Uyu. Zaten biz senin ona îmân ettiğini biliyorduk. Güzel bir şekilde uyu.

Münâfık veya şüpheci kimseye gelince, -Esmâ'nın, münâfık mı yoksa şüpheci kimse mi dediğini bilmiyorum- o şöyle diyecektir:

-Bilmiyorum. İnsanların bir şeyler söylediklerini işittim, ben de öyle söyledim."[1]

3. Allah Teâlâ'nın helâl kıldığını haram kılmak ve haram kıldığını da helâl kılmak sûretiyle Allah'ın dînini değiştirmek, kabir azabının sebeplerindendir.

Allah Teâlâ'nın dînini değiştirmenin, kabir azabının sebeplerinden olduğunun delili; Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şu hadisidir:

Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((رَأَيْتُ عَمْرَو بْنَ عَامِرِ بْنِ لُحَيٍّ الْخُزَاعِيَّ يَجُرُّ قُصْبَهُ فِي النَّارِ، وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ سَيَّبَ السَّوَائِبَ.)) [رواه البخاري]

"Ben, Amr b. Âmir b. Luhay el-Huzâî'yi, cehennemde barsaklarını sürüklerken gördüm. Çünkü o, salma hayvanları, putlara adak olsun diye ilk salıveren (sâibe bırakan) **kimse** (bunu yapanların önderi) **idi."**[2]

---

[1] Buhârî ve Müslim

[2] Buhârî, hadis no: 4623

Hadiste geçen Sâibe'den kasıt;deve,sığır veya koyundur.Mekkeliler bu hayvanları merâlara salarlardı. Bu havyanların üzerine binilmez, etleri yenilmez ve üzerinde bir şey taşınmazdı.Bazıları ise malından bir şeyleri adak olarak adar ve onu sâibe kılardı.

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Araplar, İbrahim ve İsmail -aleyhisselâm-'ın inşa ettiği Beytullah'a komşu olan İsmâil ve başkasının neslinden ve İbrahim -aleyhisselâm-'ın dîni üzere olan hanif kimselerdi.Huzâa kabilesinin ileri geleni Amr b. Luhay onların dînini değiştirinceye kadar hanifler olarak kaldılar.Amr b. Luhay, İbrahim -aleyhisselâm-'ın dînini ilk olarak şirkle değiştiren ve Allah'ın haram kılmadığı şeyleri haram kılan kimsedir. Bunun içindir ki Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- onun hakkında şöyle demiştir:

((رَأَيْتُ عَمْرَو بْنَ عَامِرِ بْنِ لُحَيٍّ الْخُزَاعِيَّ يَجُرُّ قُصْبَهُ فِي النَّارِ.))

"Ben, Amr b. Âmir b. Luhay el-Huzâî'yi, cehennemde barsaklarını sürüklerken gördüm."[1]

---

[1] 'Dekâiku't-Tefsîr', cilt: 2, sayfa: 71

4. İdrar sıçrantısından korunmamak ve insanların arasını bozmak amacıyla koğuculuk yapmak, insanlar arasında laf taşımak, kabir azabının sebeplerindendir.

Nitekim İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- iki kabre uğradı ve şöyle buyurdu:

((إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ، أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ لاَ يَسْتَتِرُ مِنَ الْبَوْلِ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ، ثُمَّ أَخَذَ جَرِيدَةً رَطْبَةً فَشَقَّهَا نِصْفَيْنِ، فَغَرَزَ فِي كُلِّ قَبْرٍ وَاحِدَةً، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ! لِمَ فَعَلْتَ هَذَا؟ قَالَ: لَعَلَّهُ يُخَفِّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا.)) [رواه البخاري ومسلم]

"Şüphesiz ki o ikisi azap görüyorlar. Gördükleri azap da büyük bir şey değildi (kolay olan, fakat ondan korunmaları nefislerine zor gelen bir şey idi)**. Oysa o şey, büyük günah idi. Onlardan birisi, idrar sıçrantısına karşı korunmazdı. Diğeri ise** (insanlar arasında) **laf getirip-götürürdü.**

Nebi-sallallahu aleyhi ve sellem- sonra yaş bir hurma dalını alarak ortasından ikiye ayırdı ve her parçasını bir kabrin üzerine dikti.

Sahâbe:

-Ey Allah'ın elçisi! Bunu niçin yaptın? diye sorduklarında o şöyle buyurdu:

-Bu iki dal, yaş kaldıkça o ikisinden azabın hafifletilmesini ümit ederim."[1]

Yine, İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((إِنَّ عَامَّةَ عَذَابِ الْقَبْرِ مِنَ الْبَوْلِ، فَتَنَزَّهُوا عَنْهُ.))

[أخرجه الدار قطني وصححه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب]

"Şüphesiz ki kabir azabının geneli, idrar sebebiyledir. O halde idrardan sakının."[2]

[1] Buhârî, hadis no: 218, Müslim, hadis no: 292

[2] Dârekutnî rivâyet etmiş, Elbânî de 'Sahîhu't-Terğîb ve't-Terhîb', cilt: 1, sayfa: 152'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

5. Gıybet (müslüman kardeşini, onun hoşuna gitmeyen bir şeyle anman)**, kabir azabının sebeplerinden birisidir.**

Bunun içindir ki İmam Buhârî, 'Kitâbu'l-Cenâiz'i; "Kabir azabı, gıybet ve idrar sebebiyledir" sözüyle açıklamıştır. Daha sonra bu bölümde, gıybet lafzı değil de koğuculuk lafzı geçmesine rağmen yukarıda geçen iki kabir sahibinin hadisini rivâyet etmiştir.Fakat Buhârî, -âdeti olduğu üzere-, o hadisin diğer bazı rivâyetlerine işâret etmiş ve şu rivâyeti zikretmiştir:

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- iki kabre uğradı ve şöyle buyurdu:

((إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ، وَمَـا يُعَـذَّبَانِ فِي كَبِـيرٍ، أَمَّـا أَحَـدُهُمَا فَيُعَـذَّبُ فِي الْبَوْلِ، وَأَمَّـا الْآخَـرُ فَيُعَـذَّبُ فِي الْغَيْبَـةِ.)) [رواه أحمـد وصـححه الألبـاني في صحيح الترغيب والترهيب]

'Şüphesiz ki o ikisi azap görüyorlar. Gördükleri azap da büyük bir şey değildi (kolay olan, fakat ondan korunmaları nefislerine zor gelen bir şey idi)**. Oysa o şey, büyük günah idi. Onlardan birisi, idrar sebebiyle**

azap görüyor.Diğeri ise gıybet sebebiyle azap görüyor."[1]

6. Yalan söylemek,kabir azabının sebeplerindendir.

Nitekim Semura b. Cündüb'ün -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği uzun hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((... فَانْطَلَقْنَا، فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُسْتَلْقٍ لِقَفَاهُ، وَإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِكَلُّوبٍ مِنْ حَدِيدٍ، وَإِذَا هُوَ يَأْتِي أَحَدَ شِقَّيْ وَجْهِهِ فَيُشَرْشِرُ شِدْقَهُ إِلَى قَفَاهُ، وَمَنْخِرَهُ إِلَى قَفَاهُ، وَعَيْنَهُ إِلَى قَفَاهُ، قَالَ: ثُمَّ يَتَحَوَّلُ إِلَى الْجَانِبِ الْآخَرِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ بِالْجَانِبِ الْأَوَّلِ، فَمَا يَفْرُغُ مِنْ ذَلِكَ الْجَانِبِ حَتَّى يَصِحَّ ذَلِكَ الْجَانِبُ كَمَا كَانَ، ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الْأُولَى، قَالَ: قُلْتُ سُبْحَانَ اللهِ! مَا هَذَانِ؟))

"Yürüdük, sırtüstü uzanmış bir adamın yanına geldik. Yanında, elinde demir kanca bulunan bir adam duruyordu. Adamın bir yüzüne gelip, kancayı avurtuna takıp ensesine kadar yırtıyordu. Burnuna takıp ensesine kadar yırtıyordu. Gözüne takıp

---

[1] Ahmed,(5/35). Elbânî de 'Sahîhu't-Terğîb ve't-Terhîb', cilt: 1, sayfa: 66'da hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

ensesine kadar yırtıyordu. Sonra öbür tarafına geçip, aynı şekilde diğer yüzünün derisini de ensesine kadar yırtıyordu. Bu da, yüz derileri iyileşip eskisi gibi düzelinceye bekliyor, sonra tekrar önceki yaptıklarını yapmaya başlıyordu.

Ben:

-Sübhanallah! Bu ikisi nedir? Diye sordum.

Daha sonra Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e hadisin sonunda azap gören bu adamı şöyle açıklamışlardır:

((... وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُشَرْشَرُ شِدْقُهُ إِلَى قَفَاهُ، وَمَنْخِرُهُ إِلَى قَفَاهُ، وَعَيْنُهُ إِلَى قَفَاهُ، فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَغْدُو مِنْ بَيْتِهِ فَيَكْذِبُ الْكَذْبَةَ تَبْلُغُ الْآفَاقَ...))

"**Yanına geldiğinde avurtu ensesine kadar, burnu ensesine kadar ve gözü ensesine kadar yırtılan adam, evinden sabah çıkıp yalan konuşup yalanı her tarafa yayılan kimsedir...**"

7. Öğrendikten sonra Kur'an'ı terk etmek ve farz namazı uyuyarak vaktinden geçirmek, kabir azabının sebeplerindendir.

Nitekim Semura b. Cündüb'ün -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği uzun hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((... وَإِنَّا أَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ وَإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِصَخْرَةٍ، وَإِذَا هُوَ يَهْوِي بِالصَّخْرَةِ لِرَأْسِهِ فَيَثْلَغُ رَأْسَهُ فَيَتَهَدْهَدُ الْحَجَرُ هَا هُنَا فَيَتْبَعُ الْحَجَرَ، فَيَأْخُذُهُ فَلاَ يَرْجِعُ إِلَيْهِ حَتَّى يَصِحَّ رَأْسُهُ كَمَا كَانَ، ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ فَيَفْعَلُ بِهِ مِثْلَ مَا فَعَلَ الْمَرَّةَ الْأُولَى، قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: سُبْحَانَ اللَّهِ! مَا هَذَانِ؟))

-Uyuyan bir adamın yanına geldik.Elinde bir kaya olan başka birisi başucunda duruyordu.Bazen bu kayayı başına indirip onunla başını yarıyordu, taş da sağa sola yuvarlanıp gidiyordu. Adam taşı takip ediyor ve tekrar alıyordu. Başı eskisi gibi iyileşinceye kadar vurmuyordu, iyileştikten sonra tekrar indiriyor, önceki yaptığının aynısını yapıyordu.

Ben, o iki kişiye:

-Sübhanallah! Bu iki adam da nedir? Diye sordum.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- hadisin sonunda bu kimse hakkında şöyle buyurmuştur:

((... وَالَّذِي رَأَيْتَهُ يُشْدَخُ رَأْسُهُ، فَرَجُلٌ عَلَّمَهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ، فَنَامَ عَنْهُ بِاللَّيْلِ وَلَمْ يَعْمَلْ فِيهِ بِالنَّهَارِ، يُفْعَلُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ...))

"Başının taşla yarıldığını gördüğün adam, Allah kendisine Kur'an'ı öğrettiği halde, uykuyu Kur'an'a tercih eder, gündüz de Kur'an-ı Kerim'e göre hareket etmezdi. İşte bu nedenle ona kıyâmet gününe kadar böyle azap edilir."

Başka bir rivâyette ise şöyle buyurmuştur:

((... أَمَّا الرَّجُلُ الْأَوَّلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يُثْلَغُ رَأْسُهُ بِالْحَجَرِ، فَإِنَّهُ الرَّجُلُ يَأْخُذُ الْقُرْآنَ فَيَرْفُضُهُ وَيَنَامُ عَنِ الصَّلاَةِ الْمَكْتُوبَةِ...))

"Yanına geldiğinde başının taşla parçalandığını gördüğün birinci adam, Kur'an'ı öğrendiği halde, ona reddeden ve farz namazı kılmadan uyuyan kimsedir."[1]

Hâfız İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bu ikinci rivâyet, birinci rivâyetten daha açıktır. Çünkü birinci rivâyetin zâhirine bakılırsa,bu kimse geceleyin Kur'an okumayı terk ettiğinden dolayı azap

[1] Buhârî, hadis no:7076

görür.İkinci rivâyet ise, farz namazı kılmadan uyuduğundan dolayı azap göreceğine delâlet eder."

Hâfız İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- devamla şöyle demiştir:

"Azabın, her iki durum için yani Kur'an okumayı terk etmesi ve Kur'an'a göre hareket etmemesi sebebiyle olması muhtemeldir."

Hâfız İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- yine şöyle demiştir:

"İbn-i Hubeyre demiştir ki: Kur'an'ı ezberledikten sonra onu reddetmek,büyük bir cinâyettir.Çünkü bu durum, Kur'an'da reddedilmesi gereken şeyin olduğu zannını vermektir. Bu kimse, en değerli şeyi reddedince, insan bedeninin en şerefli yeri olan başı taşla parçalanmakla cezalandırılmıştır."[1]

8. Fâiz yemek, kabir azabının sebeplerindendir.

Nitekim Semura b. Cundub'un -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği uzun hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

---

[1] Fethu'l-Bârî, cilt: 3, sayfa: 251

((... فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى نَهَرٍ حَسِبْتُ أَنَّـهُ كَانَ يَقُـولُ أَحْمَـرَ مِثْـلِ الدَّمِ وَإِذَا فِي النَّهَرِ رَجُلٌ سَابِحٌ يَسْبَحُ وَإِذَا عَلَى شَطِّ النَّهَرِ رَجُلٌ قَدْ جَمَعَ عِنْدَهُ حِجَـارَةً كَثِيرَةً وَإِذَا ذَلِكَ السَّابِحُ يَسْبَحُ مَا يَسْـبَحُ ثُـمَّ يَـأْتِي ذَلِـكَ الَّذِي قَـدْ جَمَـعَ عِنْـدَهُ الْحِجَارَةَ فَيَفْغَرُ لَهُ فَاهُ فَيُلْقِمُهُ حَجَرًا فَيَنْطَلِقُ يَسْبَحُ ثُمَّ يَرْجِـعُ إِلَيْـهِ كُلَّمَـا رَجَـعَ إِلَيْهِ فَغَرَ لَهُ فَاهُ فَأَلْقَمَهُ حَجَرًا فَقُلْتُ: مَا هَذَا؟))

"**Yürüdük, sonunda bir nehre geldik.** (Semura: Zannedersem, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- nehrin rengi kan gibi diyordu, dedi.) **Bir de ne görelim! Nehirde yüzen bir adam vardı, nehrin kıyısında da yanında birçok taş bulunan bir adam vardı.Nehirdeki adam gelip dışarı çıkmak istediğinde nehrin kıyısında yanında birçok taş bulunan adam onun ağzına bir taş atıyor, adam da tekrar nehirde yüzmeye başlıyordu. Adam nehirden çıkmak için geldiğinde her defasında ağzına bir taş atıp yerine döndürüyordu.**

Ben o ikisine:

-Bu da nedir? dedim:

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- hadisin sonunda bu kimse hakkında şöyle buyurmuştur:

((... وَأَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي أَتَيْتَ عَلَيْهِ يَسْبَحُ فِي النَّهَرِ وَيُلْقَمُ الْحَجَرَ فَإِنَّهُ آكِلُ الرِّبَا...))

"Nehirde yüzerken gördüğün ve ağzına taş atılan adam, fâiz yiyendir."

9. Zinâ etmek, kabir azabının sebeplerindendir.

Nitekim Semura b. Cündüb'ün -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği uzun hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((... فَانْطَلَقْنَا فَأَتَيْنَا عَلَى مِثْلِ التَّنُّورِ، قَالَ: فَأَحْسِبُ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: فَإِذَا فِيهِ لَغَطٌ وَأَصْوَاتٌ، قَالَ: فَاطَّلَعْنَا فِيهِ فَإِذَا فِيهِ رِجَالٌ وَنِسَاءٌ عُرَاةٌ، وَإِذَا هُمْ يَأْتِيهِمْ لَهَبٌ مِنْ أَسْفَلَ مِنْهُمْ، فَإِذَا أَتَاهُمْ ذَلِكَ اللَّهَبُ ضَوْضَوْا، قَالَ: قُلْتُ لَهُمَا: مَا هَؤُلاَءِ؟...))

"Yürüdük, sonunda tandır gibi bir deliğe vardık. (Semura:Zannedersem,Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-: Tandırın içinden birtakım uğultular ve sesler geliyor, diyordu, dedi)**. Tandırın içine baktık, bir de ne görelim! İçinde çırılçıplak erkekler ve kadınlar vardı ve altınla-rından onlara kızgın ateş geliyordu. Kızgın ateş onlara altlarından geldikçe, haykırıyorlardı.**

Ben o ikisine:

-Bunlar da kimdir? dedim:

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- hadisin sonunda bu kimse hakkında şöyle buyurmuştur:

((... وَأَمَّا الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ الْعُرَاةُ الَّذِينَ فِي مِثْلِ بِنَاءِ التَّنُّورِ فَإِنَّهُمُ الزُّنَاةُ وَالزَّوَانِي...))

"Tandırın yapısı gibi deliğin içinde gördüğün çırılçıplak olan erkekler ve kadınlar, zinâkâr erkekler ve kadınlardır."

10. İnsanlara iyiliği emretmek, ama kendi nefsini unutmak (söyledikleriyle amel etmemek)**, kabir azabının sebeplerindendir.**

Enes b. Mâlik'ten -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي رِجَالاً تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضَ مِنْ نَارٍ، فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ! مَنْ هَؤُلاَءِ؟ قَالَ: هَؤُلاَءِ خُطَبَاءُ مِنْ أُمَّتِكَ، يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَيَنْسَوْنَ أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ، أَفَلاَ يَعْقِلُونَ؟))

[أخرجه أحمد وصححه الألباني في الصحيحة]

"İsrâ'ya götürüldüğüm gece (Mîraç gecesi), **dudakları ateşten makaslarla kesilen adamlar gördüm.**

Bunun üzerine ben:

-Ey Cebrâil! Bunlar kimlerdir? diye sordum.

Cebrail dedi ki:

-Bunlar, ümmetinden hatipler (konuşmacılar) **olup, Kur'an'ı okudukları halde, insanlara iyiliği emredip kendilerini unutanlardır. Onlar akıl etmezler mi?"**[1]

Başka bir rivâyette Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((أَتَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي عَلَى قَوْمٍ تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضَ مِنْ نَارٍ، كُلَّمَا قَرَضَتْ وَفَتْ، فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ! مَنْ هَؤُلاَءِ؟ قَالَ: خُطَبَاءُ مِنْ أُمَّتِكَ الَّذِينَ يَقُولُونَ وَلاَ يَفْعَلُونَ، وَيَقْرَؤُونَ كِتَابَ اللهِ وَلاَ يَعْمَلُونَ بِهِ.))

[رواه البيحقي في شعب الإيمان، وحسنه الألباني في صحيح الجامع]

---

[1] İmam Ahmed Müsnedi, cilt: 3, sayfa: 120, Elbânî de "Silsiletu'l-Ehâdîsi's-Sahîha", sayfa: 291'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

"İsra'ya götürüldüğüm gece (Mîraç gecesi)**, dudakları ateşten makaslarla kesilen ve her kesildikçe tekrar dudakları uzayan bir topluluğun yanından geçtim.**

Bunun üzerine ben:

-Ey Cebrail! Bunlardır kimlerdir? diye sordum.

Cebrail dedi ki:

-Bunlar yapmadıkları şeyleri söyleyen, Allah'ın Kitabını okuyup da onunla amel etmeyen ümmetinin hatipleridir."[1]

Ebu Umâme el-Bâhilî'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'i şöyle derken işittim, demiştir:

((بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ أَتَانِي رَجُلاَنِ، فَأَخَذَا بِضَبُعَيَّ فَأَتَيَا بِي جَبَلاً وَعِرًا، فَقَالاَ لِي : اِصْعَدْ، فَقُلْتُ : إِنِّي لاَ أَطِيقُهُ، فَقَالاَ : إِنَّا سَنُسَهِّلُهُ لَكَ، فَصَعِدْتُ حَتَّى إِذَا كُنْتُ فِي سَوَاءِ الْجَبَلِ إِذَا أَنَا بِأَصْوَاتٍ شَدِيدَةٍ، فَقُلْتُ :مَا هَذِهِ الْأَصْوَاتُ؟ قَالُوا: هَذَا عَوَاءُ أَهْلِ النَّارِ، ثُمَّ انْطَلَقَ بِي، فَإِذَا أَنَا بِقَوْمٍ مُعَلَّقِينَ بِعَرَاقِيبِهِمْ مُشَقَّقَةٍ أَشْدَاقُهُمْ،

[1] Beyhakî, 'Şuabu'l-Îmân'da rivâyet etmiş, Elbânî de 'Sahîhu'l-Câmi', sayfa: 128'de sahih olduğunu belirtmiştir.

تَسِيلُ أَشْدَاقُهُمْ دَمًا، قَالَ: قُلْتُ: مَنْ هَؤُلاَءِ؟ قَالَ: هَـؤُلاَءِ الَّذِيـنَ يُفْطِـرُونَ قَبْـلَ تَحِلَّـةِ صَوْمِهِمْ.))

[أخرجه ابن حبان والحاكم وصححه الألباني في الصحيحة]

"Ben uyurken, iki adam gelip iki pazumdan tutarak beni çıkılması zor olan bir dağa götürdüler ve bana:

-Buraya çık, dediler.

Ben de:

-Buna gücüm yetmez, dedim.

Onlar:

-Sana çıkmanı kolaylaştıracağız, dediler.

Bunun üzerine dağa çıkmaya başladım. Dağın ortasına gelince şiddetli sesler işitmeye başladım.

Ben:

-Bu sesler nedir? Diye sorunca:

-Cehennem halkının feryadıdır, dediler.

Sonra tekrar yürümeye başladık. Bir de gördük ki, ayaklarından asılmış, avurtları yarılmış ve bu yarıklardan kan akan bir topluluk var!

Ben:

-Bunlar da kimdir? diye sordum. Oruçlarını vaktinden önce açanlardır, dediler."[1]

11. Taksimi yapılmadan ganimet mallarından almak, kabir azabının sebeplerindendir.

Ebu Hureyre'nin -Allah ondan râzı olsun- bazı savaşlarda ganimet malları taksim edilmeden önce ondan elbise alan adam hakkında rivâyet ettiği hadis, buna delildir.

Ebu Hureyre -Allah ondan râzı olsun- bu hadiste şöyle demiştir:

((خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى خَيْبَرَ فَفَتَحَ اللهُ عَلَيْنَا فَلَمْ نَغْنَمْ ذَهَبًا وَلاَ وَرِقًا، غَنِمْنَا الْمَتَاعَ وَالطَّعَامَ وَالثِّيَابَ، ثُمَّ انْطَلَقْنَا إِلَى الْوَادِي وَمَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدٌ لَهُ وَهَبَهُ لَهُ رَجُلٌ مِنْ جُذَامَ يُدْعَى رِفَاعَةَ بْنَ زَيْدٍ مِنْ بَنِي الضُّبَيْبِ، فَلَمَّا نَزَلْنَا الْوَادِي قَامَ عَبْدُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

[1] İbn-i Hibbân ve Hâkim, cilt:1, sayfa: 210, ve 290, Elbânî de "Silsiletu'l-Ehâdîsi's-Sahîha", sayfa: 3951'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

يَحُلُّ رَحْلَهُ فَرُمِيَ بِسَهْمٍ فَكَانَ فِيهِ حَتْفُهُ، فَقُلْنَا هَنِيئًا لَهُ الشَّـهَادَةُ يَـا رَسُـولَ اللهِ!
قَـالَ رَسُـولُ اللهِ صَلَّىٱللَّهُعَلَيْهِوَسَلَّمَ: كَلاَّ، وَالَّذِي نَفْـسُ مُحَمَّـدٍ بِيَـدِهِ إِنَّ الشَّـمْلَةَ
لَتَلْتَهِبُ عَلَيْهِ نَارًا أَخَذَهَا مِنَ الْغَنَـائِمِ يَـوْمَ خَيْـبَرَ لَـمْ تُصِـبْهَا الْمَقَاسِـمُ! قَـالَ:
فَفَزِعَ النَّاسُ فَجَاءَ رَجُلٌ بِشِرَاكٍ أَوْ شِرَاكَيْنِ فَقَالَ يَـا رَسُـولَ اللهِ! أَصَـبْتُ يَـوْمَ
خَيْبَرَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّىٱللَّهُعَلَيْهِوَسَلَّمَ: شِرَاكٌ مِنْ نَارٍ أَوْ شِرَاكَانِ مِنْ نَارٍ.))

[رواه مسلم]

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte Hayber gazvesine çıktık. Allah Teâlâ bize zaferi ihsan etti.Ganimet olarak altın ve gümüşün dışında mallar, yiyecekler ve elbiseler elde ettik. Sonra vâdiye doğru hareket ettik. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte Dubeyb oğulları kabilesinin Cüzam kolundan Rifâa b. Zeyd adında kendisine hibe edilen bir kölesi de vardı.Vâdide konakladığımızda Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in kölesi, devenin üzerindeki yükü indiriyordu. Bu sırada kendisine bir ok atıldı. Bu ok onun ölümüne sebep oldu.

Bunun üzerine biz:

-Ey Allah'ın elçisi! Ne mutlu ona şehit oldu, dedik.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

-Hayır! (Durum zannettiğiniz gibi değildir.) **Nesfim elinde olan Allah'a yemîn olsun ki, Hayber günü** (gazvesinde) **ganimetler taksim edilmeden önce aldığı** (çaldığı ganimet malı) **şemle**[1]**,** (kabrinde) **onun üzerinde tutuşan bir ateş olacaktır.**

(Ebu Hureyre) **der ki:**

Bunun üzerine insanlar dehşete kapıldılar! Bir adam elinde bir veya iki ayakkabı bağı ile geldi ve:

-Ey Allah'ın elçisi! Bunu Hayber günü (ganimetler taksim edilmeden önce) **aldım, diyerek onu iâde etti.**

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

---

[1] İnsanın üzerine doladığı pelerin gibi bir tür giysi.

-Şayet onu iâde etmeseydin, (cehennemde) **ayakkabının bir veya iki bağı ateşten olacaktı."**[1]

Hadiste geçen "Ğulûl",ganimal malını taksim edilmesi için müslümanların halifesine arz etmeden gâzinin o maldan almasıdır.

12. Kendini beğenmiş bir şekilde elbisesini yerden sürükleyip çalım satarak yürümek, kabir azabının sebeplerindendir.

Nitekim Abdullah b. Ömer'in -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiği hadis buna delildir.

Bu hadiste Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((بَيْنَمَـا رَجُـلٌ يَجُـرُّ إِزَارَهُ إِذْ خُسِـفَ بِـهِ فَهُـوَ يَتَجَلْجَـلُ إِلَى يَـوْمِ الْقِيَامَةِ.)) [رواه البخاري ومسلم]

"Vaktiyle kendini beğenmiş bir adam elbisesini giymiş yerden sürükleyerek ve çalım satarak yürüyordu. Yerin dibine geçiriliverdi. O, kıyâmete

---

[1] Buhârî, hadis no: 4234, Müslim, hadis no: 115

kadar debelenerek (bu hal üzere) **yerin dibini boylamaya devam edecektir."**[1]

13. Hacıların mallarını çalmak, kabir azabının sebeplerindendir.

Nitekim Câbir b. Abdullah'ın -Allah ondan ve babasından râzı olsun- Küsûf namazı hakkında rivâyet ettiği hadis buna delildir.

Bu hadiste Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((مَا مِنْ شَيْءٍ تُوعَدُونَهُ إِلاَّ قَدْ رَأَيْتُهُ فِي صَلاَتِي هَذِهِ، لَقَدْ جِيءَ بِالنَّارِ، وَذَلِكُمْ حِينَ رَأَيْتُمُونِي تَأَخَّرْتُ مَخَافَةَ أَنْ يُصِيبَنِي مِنْ لَفْحِهَا، وَحَتَّى رَأَيْتُ فِيهَا صَاحِبَ الْمِحْجَنِ يَجُرُّ قُصْبَهُ فِي النَّارِ، كَانَ يَسْرِقُ الْحَاجَّ بِمِحْجَنِهِ، فَإِنْ فُطِنَ لَهُ قَالَ: إِنَّمَا تَعَلَّقَ بِمِحْجَنِي، وَإِنْ غُفِلَ عَنْهُ ذَهَبَ بِهِ، وَحَتَّى رَأَيْتُ فِيهَا صَاحِبَةَ الْهِرَّةِ الَّتِي رَبَطَتْهَا فَلَمْ تُطْعِمْهَا وَلَمْ تَدَعْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ حَتَّى مَاتَتْ جُوعًا.)) [رواه مسلم]

"Şu namazımda, size vâdolunup da görmediğim hiçbir şey yoktur.Andolsun ki cehennem getirildi.Beni geç kalmış görmenizin sebebi; cehennemin alevinden

---

[1] Buhârî, hadis no:3485, Müslim, hadis no: 2088

bana isâbet etmesinden korktuğum içindir.Baston sahibini, cehennemde barsaklarını sürüklerken gördüm. Bu kimse bastonuyla hacının malını çalardı. Bastonuyla hacının malını çalarken, yakalandığında: Bastonuma takılmıştır, derdi. Hacının haberi olmadığında ise malını alıp giderdi. Cehennemde, açlıktan ölünceye kadar bağladığı bir kedi yüzünden azâp edilen ve bu sebeple cehenneme giren kadını da gördüm. O kadın, hayvanı hapsettiğinde ona ne bir şey yedirmiş, ne de yerdeki haşereleri yemesine izin vermişti."[1]

14. Hayvanı hapsetmek, ona işkence etmek ve ona acımamak, kabir azabının sebeplerindendir.

Nitekim Câbir b. Abdullah'ın -Allah ondan ve babasından râzı olsun- Küsûf namazı hakkında rivâyet ettiği yukarıdaki hadis buna delildir.

Bu hadiste Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

[1] Müslim, hadis no:904

((... وَحَتَّى رَأَيْتُ فِيهَا صَاحِبَةَ الْهِرَّةِ الَّتِي رَبَطَتْهَا فَلَمْ تُطْعِمْهَا وَلَمْ تَدَعْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ حَتَّى مَاتَتْ جُوعًا.)) [رواه مسلم]

"Cehennemde, açlıktan ölünceye kadar bağladığı bir kedi yüzünden azâp edilen ve bu sebeple cehenneme giren kadını da gördüm. O kadın, hayvanı hapsettiğinde ona ne bir şey yedirmiş, ne de yerdeki haşereleri yemesine izin vermişti."[1]

Beyhakî, "İsbâtu Azâbi'l-Kabr" adlı kitabının 97. sayfasında şöyle demiştir:

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- Küsûf namazını kılarken, kendi zamanında yaşayanların gözlerinde, kabirlerinde kül oldukları ve Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte Küsûf namazını kılan hiç kimse onları görmedikleri halde, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- cehennemde barsaklarını sürükleyen adamı, hırsızlıktan dolayı azap gören kimseyi ve kediye azap eden kadını görmüştür."

15. Borçlu olarak ölmek, kabir azabının sebeplerindendir.

[1] Müslim, hadis no:904

Hiç şüphesiz ki ölüye kabrinde zarar veren şeylerden birisi de borçtur.

Nitekim şu hadis buna delildir.

((عَنْ سَعْدِ بْنِ الْأَطْوَلِ قَالَ: مَاتَ أَخِي وَتَرَكَ ثَلاَثَ مِائَةِ دِينَارٍ، وَتَرَكَ وَلَدًا صِغَارًا، فَأَرَدْتُ أَنْ أُنْفِقَ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَخَاكَ مَحْبُوسٌ بِدَيْنِهِ، فَاذْهَبْ فَاقْضِ عَنْهُ، قَالَ: فَذَهَبْتُ فَقَضَيْتُ عَنْهُ، ثُمَّ جِئْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ! قَدْ قَضَيْتُ عَنْهُ، وَلَمْ يَبْقَ إِلاَّ امْرَأَةٌ تَدَّعِي دِينَارَيْنِ، وَلَيْسَتْ لَهَا بَيِّنَةٌ، قَالَ: أَعْطِهَا؛ فَإِنَّهَا صَادِقَةٌ.)) [رواه أحمد وابن ماجه وصححه الألباني في صحيح الجامع]

"Sa'd b. el-Atvâl'den rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

-Kardeşim vefât edince, ardında üç yüz dinar ve küçük çocuklar bıraktı. Ben de (bu üç yüz dinarı) **çocuklara harcamak istedim.**

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

-Şüphesiz ki kardeşin, borcu sebebiyle cennete girmekten engellendi. Git onun borcunu öde!

Bunun üzerine ben de gittim ve onun borcunu ödedim. Sonra geldim ve:

-Ey Allah'ın elçisi! Kardeşimin borcunu ödedim. İki dinar alacağı olduğunu iddiâ eden, fakat hiçbir şâhidi olmayan bir kadından başka hiç kimse kalmadı, dedim.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

-Kadına alacağını ver! Zirâ o, (iddiâsında) **doğrudur."**[1]

[1] İmam Ahmed, hadis no: 16776 ve İbn-i Mâce, cilt:2, sayfa: 82'de rivâyet etmişler, Elbânî de 'Sahîhu'l-Câmi', sayfa: 1550'de sahih olduğunu belirtmiştir.